

Euroopa andmekaitseinspektori arvamuse kokkuvõte – komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile: küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomine

(Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel <http://www.edps.europa.eu>)

(2012/C 336/05)

1. Sissejuhatus

1.1. Konsulteerimine Euroopa andmekaitseinspektoriga

1. 28. märtsil 2012. aastal võttis komisjon vastu teatise „Võitlus kuritegevusega digitaalajastul: küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomine”⁽¹⁾.

2. Euroopa andmekaitseinspektor märgib, et nõukogu avaldas oma järeldused küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (edaspidi „keskus”) loomise kohta 7.–8. juunil 2012⁽²⁾. Nõukogu kiidab teatise eesmärgid heaks, toetab keskuse loomist Europoli raames ja praeguste struktuuride kasutamist ühises võitluses muude kuritegevusvaldkondade vastu, kinnitab, et keskus peaks küberkuritegevuse vastases võitluses toimima teabekeskusena ning et see hakkab tegema tihedat koostööd asjaomaste ametiasutuste ja osalistega rahvusvahelisel tasandil, ning kutsub komisjoni Europoliga konsulteerima, et täpsemalt välja töötada konkreetsete ülesannete ulatus, mis on vajalik, et keskus oleks 2013. aastaks töövalmis. Samas ei osutata järeldustes põhiõiguste olulisusele ja eelkõige andmekaitsele keskuse loomisel.

3. Enne komisjoni teatise vastuvõtmist anti Euroopa andmekaitseinspektorile võimalus esitada mitteametlikke märkusi teatise eelnõu kohta. Oma mitteametlikes märkustes rõhutas Euroopa andmekaitseinspektor, et andmekaitse on väga oluline aspekt, mida tuleb küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (edaspidi „keskus”) rajamisel arvesse võtta. Kahjuks ei võetud teatises mitteametlikul tasandil tehtud märkusi arvesse. Peale selle palutakse nõukogu järeldustes, et keskuse töövalmidus tagataks juba järgmiseks aastaks. Seepärast tulekski andmekaitset võtta arvesse järgmise tegevuses, mis võetakse ette juba lähitulevikus.

4. Käesolevas arvamuses käsitletakse andmekaitse olulisust keskuse loomisel ja esitatakse konkreetsed ettepanekud, mida tuleks arvesse võtta keskuse volituste väljatöötamise käigus ja Europoli õigusraamistiku läbivaatamisel. Omal algatusel tegutsedes on Euroopa andmekaitseinspektor seepärast võtnud vastu käesoleva arvamuse, mis põhineb määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 41 lõikel 2.

1.2. Teatise reguleerimisala

5. Oma teatises viitab komisjon kavatsusele luua küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus sisejulgeolekustrateegia prioriteedina⁽³⁾.

6. Teatises avaldatakse mittetäielik loetelu küberkuritegevuse põhiaspektidest, millele keskus peaks keskenduma: organiseeritud kuritegelike rühmituste toimepandavad küberkuriteod, eelkõige sellised suurt kriminaaltulu toovad kuriteod nagu võrgupettus; küberkuriteod, mis põhjustavad ohvritele tõsist kahju, näiteks laste seksuaalne ärakasutamine võrgukeskkonnas; ning küberkuriteod, mis oluliselt häirivad elutähtsaid side- ja infotehnoloogiasüsteeme liidus.

7. Teatises loetletakse keskuse neli põhiülesannet⁽⁴⁾:

— toimida küberkuritegevuse Euroopa teabekeskusena;

— koondada Euroopa küberkuritegevuse alased eksperditeadmised, et toetada liikmesriike suutlikkuse suurendamisel;

⁽¹⁾ ELi õigusaktides ei ole küberkuritegevust määratletud.

⁽²⁾ Nõukogu järeldused küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomise kohta 3172. nõukogu (Justiits- ja Siseküsimused) koosolekul Luxembourgis 7. ja 8. juunil 2012.

⁽³⁾ ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine: viis sammu turvalisema Euroopa suunas. KOM(2010) 673 lõplik, 22. november 2010. Vi ka Euroopa andmekaitseinspektori aramus kõnealuse teatise kohta, avaldatud 17. detsembril 2010 (ELT C 101, 1.4.2011. lk 6).

⁽⁴⁾ Teatis lk 4–5.

- osutada abi liikmesriikidele küberkuritegude uurimisel;
- esindada Euroopa küberkuritegude uurijaid õiguskaitseorganite ja kohtuorganite tasandil.

8. Keskuses töödeldav teave kogutakse võimalikult paljudest avalikest, era- või avatud allikatest, täiendades seeläbi politsei käsutuses olevaid andmeid, ning see puudutaks küberkuritegevust, selle meetodeid ja selles kahtlustatavaid. Keskus hakkab tegema otsesid koostööd ka teiste Euroopa ametite ja organitega. See toimub kõnealuste üksuste osalemise kaudu keskuse juhtrühmas ning vajaduse korral ka operatiivkoostöö kaudu.

9. Komisjon teeb ettepaneku, et keskus oleks Europoli küberkuritegevuse ja muude küberkuritegevusega tegelevate rahvusvaheliste politseiüksuste loomulik kontaktpunkt. Koos Interpoli ja teiste strateegiliste partneritega kogu maailmas peaks keskus püüdma parandada ka reageerimise koordineerimist võitluses küberkuritegevusega.

10. See tähendab, et komisjon teeb ettepaneku luua kõnealune keskus osana Europolist. Keskus saab osaks Europolist⁽¹⁾ ning seetõttu hakkab selle suhtes kehtima Europoli õiguslik režiim⁽²⁾.

11. Euroopa Komisjoni kohaselt⁽³⁾ on peamised uuendused, mis kavandatud keskus toob Europoli praegusesse tegevusse, suurem vahendite hulk, et koguda tõhusamalt teavet eri allikatest, ning teabevahetus partneritega väljaspool õiguskaitseorganeid (peamiselt erasektorist).

1.3. Arvamuse rõhuasetus

12. Käesoleva arvamusega soovib Euroopa andmekaitseinspektor saavutada järgmist:

- paluda komisjonil selgitada keskuse tegevusalade ulatust, niivõrd kui need on andmekaitse seisukohast asjakohased;
- hinnata kavandatud tegevust Europoli praeguse õigusraamistiku taustal, eelkõige nende kokkusobivust raamistikuga;
- tõsta esile asjaomaseid aspekte, kus seadusandja peaks olema üksikasjalikum Europoli õigusliku režiimi edasise läbivaatamise raames, et tagada kõrgetasemelisem andmekaitse.

13. Arvamuse struktuur on järgmine. Punktis 2.1. selgitatakse, miks andmekaitse on keskuse loomisel oluline element. Punktis 2.2 vaadeldakse keskuse jaoks teatistes sätestatud eesmärkide kokkusobivust Europoli õigusliku alusega. Punktis 2.3 käsitletakse koostööd erasektori ja rahvusvaheliste partneritega.

3. Järeldused

50. Euroopa andmekaitseinspektor peab küberkuritegevuse vastast võitlust digitaalruumis turvalisuse ja ohutuse tagamise ning nõutava usalduse loomise nurgakiviks. Ta märgib, et andmekaitsekorra järgimist tuleks käsitleda kui küberkuritegevuse vastase võitluse lahutamatu osa ning mitte kui selle tulemuslikkuse tõkestajat.

51. Teatistes viidatakse uue küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomisele Europoli raames, samas kui Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse keskus on tegutsenud juba mitu aastat. Euroopa andmekaitseinspektor oleks tänulik, kui kirjeldataks täpsemalt uut suutlikkust ja tegevust, mis eristavad uut keskust olemasolevast Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse keskusest.

⁽¹⁾ Nagu on soovitatud 2012. aasta veebruaris avaldatud teostatavusuuringus, milles hinnatakse erinevaid olemasolevaid võimalusi (olukord ei muutu, keskust haldab Europol/keskus on Europoli osa, virtuaalkeskus). http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/20120311_final_report_feasibility_study_for_a_european_cybercrime_centre.pdf

⁽²⁾ Nõukogu otsus, 6. aprill 2009, millega asutatakse Euroopa Politseiamet (Europol) (2009/371/JSK).

⁽³⁾ 28. märtsi pressiteade. *Frequently Asked Questions: the new European Cybercrime Centre* (Korduma kippuvad küsimused: uus küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus). Viide: MEMO/12/221 Kuupäev: 28.3.2012 <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/221>

52. Euroopa andmekaitseinspektor soovib, et keskuse pädevus peaks olema selgesti määratletud ja seda ei kirjeldataks üksnes viidetega praegustes Europoliga seotud õigusaktides esinevale arvutikuritegude mõistele. Samuti peaks keskuse pädevuste mõiste ja andmekaitsega seotud tagatised olema osa Europoli käsitlevate õigusaktide läbivaatamisest. Kuni hakatakse kohaldama Europoli uusi õigusakte, soovib Euroopa andmekaitseinspektor, et komisjon esitaks sellised pädevused ja andmekaitsega seotud tagatised keskuse volituste hulgas. Siia kuuluvad:

- selge määratlus, milliseid andmetöötlusülesandeid (eelkõige uurimisi ja operatiivtoetuse alast tegevust) võib täita keskuse personal (kas üksi või koostöös ühiste uurimiserühmadega) ning
- selged menetlused, millega ühelt poolt kindlustatakse üksikisiku õiguste (sealhulgas õigus andmekaitsele) austamine ning teiselt poolt tagatakse, et tõendid on saadud seaduslikul viisil ja neid saab kohtus kasutada.

53. Euroopa andmekaitseinspektor leiab, et keskuse isikuandmete vahetamine „võimalikult paljude avalike, era- või avatud allikatega” toob kaasa eri andmekaitseriske, sest see sisaldab tihti kommertseesmärkidel kogutud andmete töötlemist ja andmete rahvusvahelist edastamist. Kõnealuseid riske käsitletakse praegu kehtivas Europoli otsuses, kus sätestatakse, et üldiselt ei peaks Europol vahetama andmeid otse erasektoriga ning võib vahetada andmeid teatavate rahvusvaheliste organisatsioonidega üksnes väga konkreetsetel asjaoludel.

54. Asjaolusid arvesse võttes ja arvestades keskuse kahe kõnealuse tegevuse olulisust, soovib Euroopa andmekaitseinspektor, et tuleks kehtestada asjakohased andmekaitsega seotud tagatised, mis oleksid kooskõlas Europoli otsuse praeguste sätetega. Kõnealused tagatised peaksid sisalduma volitustes ja need peaks välja töötama keskuse rakendusmeeskond (ja edaspidi Europoli läbivaadatud õigusraamistikus) ega tohi mingil juhul endaga kaasa tuua andmekaitse taseme langust.

Brüssel, 29. juuni 2012

Euroopa Andmekaitseinspektor

Peter HUSTINX
